

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"บุคคลเราจะต้องมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจ พิจารณาการวิฤต การตัดสินใจไปพักผ่อนตากอากาศ การตัดสินใจซื้อของ การตัดสินใจรับ ประทานอาหารเข้า และการตัดสินใจในเรื่องอื่น ๆ "๑ การตัดสินใจเหล่านั้นเป็นการตัดสินใจที่บุคคลเราทำอยู่ตลอดเวลาจนในบางขณะบุคคลเราไม่รู้ตัวว่าตนเองได้มีการตัดสินใจ เพราะเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นแบบอัตโนมัติ เช่นการตัดสินใจทำกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น การตัดสินใจของบุคคลเราในเรื่องที่กล่าวมาแล้ว หากมีการตัดสินใจผิดหรือพลาดหลังไป แล้ว บุคคลเราก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย และผลของการตัดสินใจแบบนี้ไม่ได้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลเรามากนัก ที่กล่าวมาแล้วเป็นการตัดสินใจของบุคคลเรา ในเรื่องธรรมดาเท่านั้น

ในการตัดสินใจปัญหาอื่น ๆ ที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย ๆ นั้น บุคคลเราจะต้องคิด เลือกลงใจถึงผลได้และผลเสียต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของบุคคลเรา "ในชั่วชีวิตของคนเรานั้น คนเราจะมีกรตัดสินใจที่ใหญ่ ๆ หรือ สำคัญ ๆ อยู่เพียงสองครั้งเท่านั้น การตัดสินใจครั้งแรกของบุคคลเราก็คือ การตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนการตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งก็คือ การตัดสินใจแต่งงาน"๒ เพราะผลของการตัดสินใจสองครั้งนี้ จะทำให้ชีวิตของคนเราเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในเมื่อบุคคลเรา ได้ตัดสินใจ ในเรื่องสำคัญ ๆ นี้แล้ว และถ้าเกิดความต้องการที่

๑ Morris Rosenberg, Occupations and Values, The Free Press, Glencoe, Illinois, 1957, p 1.

๒ Rosenberg, loc. cit

อยากเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจใหม่ ก็จะทำให้บุคคลนั้นจะกลับมาสู่สภาวะเดิมอีกได้มาก หรือแทบจะทำได้เลย การตัดสินใจสองครั้งนี้เป็นสิ่งสำคัญมากแก่บุคคลเราก็มเพราะ เป็นการตัดสินใจที่คนเราไม่ได้ทำกันอยู่ตลอดเวลา เป็นการตัดสินใจของบุคคลเรา ภายในระยะเวลาหนึ่งของชีวิตเท่านั้น โดยสังคมปัจจุบัน เมื่อบุคคลเราตัดสินใจเลือก อาชีพหนึ่งอาชีพใดแล้ว เราก็จะต้องได้รับการเรียนและการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความ ซำนาชอยู่ไประยะเวลาหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับอาชีพนั้น ๆ ว่าจะต้องการเวลาฝึกฝนนาน เท่าไร การที่บุคคลเราเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถานับชั้นสูงก็เพื่อ ต้องการปริญญาบัตร หรือประกาศนียบัตร เพื่อแสดงว่าบุคคลนั้นได้สำเร็จการศึกษา มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพใดก็ตามความรู้ที่ตนได้เล่าเรียนและฝึกฝนมา ฉะนั้นถ้า บุคคลเรามีการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผิดหรือพลาดลงไป ก็ย่อมจะก่อผลเสียหายแก่ตนเองในค่าเวลาและกำลังทรัพย์ และ ผลเสียหายแก่สังคมและประเทศชาติ. ในค่า กำลังคนที่เราจะเอามาใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง

ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลแต่ละบุคคลนั้น ควรจะให้ความสนใจและความสำคัญแก่บุคคลที่จะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพ อันได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กางก็มีความมุ่งหวังที่จะได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถานับชั้นสูง ความมุ่งหวังนี้จะเห็นได้จากการเรียนต่อของเด็กเหล่านั้น เมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ก็เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เด็กที่ เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมากแล้วจะมีอายุเฉลี่ยประมาณ ๑๕ ปี ซึ่ง "เป็นวัย ที่เด็กที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เป็นแบบมีความเป็นจริง (The period of realistic choices) แล้ว และวัยนี้จะเริ่มตั้งแต่อายุ ๑๕ ปีเป็นต้นไป ซึ่งผิดกับเด็กใน วัยที่มีอายุ ๑๑ ปี - ๑๔ ปี จะมีการเลือกอาชีพอย่างเหลวฝัน (The period of fantasy choices) โดยเลือกอบากประกอบอาชีพหนึ่งใดในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น และเปลี่ยนใจอบากประกอบอาชีพอื่นต่อไปอีก"^๓ นักเรียน ม.ศ. ๕ อยู่ในระยะหัวเลี้ยว

^๓ Arthur T. Jersfield, Dr, The Psychology of Adolescence, New York, The McMillan Company, 1957, p 304.

หัวข้อของการบ้างเข้าสู่อาชีพ คือเมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แล้ว ก็จะต้องสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบันชั้นสูงทันที

ได้มีผู้วิจัยหลายคนที่ได้ให้ความสนใจและศึกษาถึงตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนในระดับต่าง ๆ อาทิเช่น Morris Rosenberg ได้ทำการศึกษาดังปัญหาว่า มีตัวประกอบใดบ้างที่จะเห็นมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมวิทยาลัยในประเทศอเมริกา จากการศึกษา Morris Rosenberg พบว่าตัวประกอบด้านหนึ่ง ได้แก่ สังคมที่เด็กอาศัยอยู่นั้น ได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง ฐานะทางสังคม ฯลฯ และความคิดเห็นของเด็กเอง อันได้แก่ความเชื่อมั่นในตนเอง จุดหมายปลายทางของชีวิตจะเข้ามาเป็นส่วนร่วมด้วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็กแต่ละคน ก็เพราะสิ่งเหล่านี้จะเข้ามาเป็นส่วนในการตระเตรียมมิได้เด็กเลือกอาชีพตามที่สังคมต้องการตัวประกอบที่มีอิทธิพลในการเลือกอาชีพที่สำคัญอีกตัวหนึ่งก็คือ การตอบแทนแรงงานที่บุคคลเราทำงานลงไปที่สำคัญเห็นจะ ได้แก่ เงินและอำนาจ ตัวประกอบดังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงตัวประกอบภายนอกที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่นและสังคมเท่านั้น แต่ยังมีตัวประกอบซึ่งเกิดขึ้นภายในบุคคลนั้นเอง อันได้แก่ความสามารถของบุคคลเราแต่ละบุคคล ก็เพราะว่าในแต่ละอาชีพนั้นมีความต้องการบุคคลที่มีระดับสติปัญญาในระดับต่าง ๆ กันออกไป และในบางอาชีพก็ยังต้องการความสามารถพิเศษของบุคคลแต่ละบุคคลอีกด้วย นอกจากตัวประกอบเหล่านี้แล้วในเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็กแต่ละคน เขาก็ยังคำนึงคุณค่าของอาชีพแต่ละอาชีพ ความสนใจที่มีต่ออาชีพนั้นอีกด้วย จากผลการวิจัยของ Morris Rosenberg พบว่า ตัวประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเลือกอาชีพของเด็กเหล่านั้นก็คือ เป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วย ตัวประกอบที่สำคัญรองลงมาได้แก่ ความมีหน้ามีตาและมีเกียรติในสังคม และความก้าวหน้าในการทำงาน^๕

^๕ Rosenberg, op. cit, pp 1 - 125

การเลือกอาชีพแต่ละอาชีพเป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดความลำบากใจและความยุ่งยากใจในระยะเวลาหนึ่งของชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล เมื่อผู้วิจัยว่ามีตัวประกอบใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนอเมริกัน และตัวประกอบเหล่านี้ทำให้เด็กนักเรียนอเมริกันประสบปัญหาในการเลือกอาชีพ เพราะเด็กจะต้องเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และประเทศชาติพร้อมกันไปด้วย จากผลงานวิจัยของ Rosenberg ในเรื่องนี้ จึงมาเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในการที่ทำให้ผู้วิจัยใคร่ที่จะศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ว่ามีตัวประกอบใดบ้างที่จะมาอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และผู้วิจัยได้ตั้งคำถามถึงตัวประกอบที่ว่าจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ของประเทศไทย งานที่ผู้วิจัยทำการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ยังมีผู้วิจัยคนอื่นได้ร่วมทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ ผู้วิจัยศึกษาถึงตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เจดาคะในภาคเหนือของประเทศไทยเท่านั้น ส่วนผู้วิจัยอีก ๓ คนก็จะศึกษาเรื่องนี้ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น คุณชัชวาลย์ บุญบุษ ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คุณสุวิทย์ วัฒนสารสมบัติ ศึกษาในภาคกลางของประเทศไทย และคุณฉวย กิรศิริภักดิ์ ศึกษาในภาคใต้ของประเทศไทย

ปัญหา

ผู้วิจัยจะศึกษาถึงตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคเหนือของประเทศไทย

ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กนักเรียนชั้น ม.ศ. ๕ มีดังต่อไปนี้

๑. คุณประโยชน์ของอาชีพต่อประเทศ (Usefulness)
๒. คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value)
๓. คุณค่าทางสังคม (Social Value)
๔. ความสามารถในการเรียน (Academic Ability)

๕. ความมุ่งหวังของครอบครัว (Family Expectation)
๖. โอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงาน (Professional Growth)
๗. การถือคนตามอย่าง (Identification Figure)

ความมุ่งหมายเฉพาะ

การศึกษาเรื่องตัวประกอบสี่ปัจจัยที่คาดการณ์การเลือกอาชีพของนักเรียน ม.ศ. ๕ ในภาคเหนือของประเทศไทยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้ คือ,-

๑. นักเรียนทั้งหมดจะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘ ต่างกันหรือไม่ ?
๒. นักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกันจะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘ ต่างกันหรือไม่ ?
๓. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘ ต่างกันหรือไม่ ?
๔. นักเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ (ภาคย่อยแรกของภาคเหนือ) และนักเรียนในจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคย่อยสองของภาคเหนือ) จะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘ ต่างกันหรือไม่ ?
๕. นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่างกันจะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘ ตัว ต่างกันหรือไม่ ?
๖. นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จะจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพต่างกันหรือไม่ ?

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้จึงได้แก่

Dependent Variable คือการจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพตั้ง ๘

Independent Variable คือ เพศ ความสามารถในการศึกษาค่าเรียนฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและอาชีพที่นักเรียนเลือก

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาดังกล่าวที่ป็นวัตถุประสงค์การเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยอาศัยสิ่งต่อไปนี้.-

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ทั้งแผนกศิลป์และแผนกวิทยาศาสตร์ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๑ ของโรงเรียนต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย
๒. คุณสมบัติของประชากรที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประจำและนักเรียนไปกลับ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลป์ ซึ่งจะ เป็นนักเรียนในโรงเรียนชายล้วน โรงเรียนหญิงล้วน และโรงเรียนสหศึกษาและเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ทั้งในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ภายในอำเภอเมือง และเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดแต่ละจังหวัดด้วย
๓. ประชากรที่นำมาทำการวิจัยได้มาจากโรงเรียน ๘ โรงเรียน จากจังหวัดทั้งหมด ๖ จังหวัด

จังหวัดนครสวรรค์

๑. โรงเรียนนครสวรรค์	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา
๒. โรงเรียนสตรีนครสวรรค์	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา

จังหวัดตาก

๑. โรงเรียนเนจุงปัญญา	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา
๒. โรงเรียนตากพิทยาคม	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา

จังหวัดเพชรบูรณ์

๑. โรงเรียนวัฒนาบุญคุณนารี	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา
๒. โรงเรียนเพชรวิทยาคม	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา

จังหวัดกำแพง

๑. โรงเรียนพิริยาลัย	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา X ชายล้วน
๒. โรงเรียนนารีรัตน์	โรงเรียนรัฐบาล	หญิงล้วน

จังหวัดอุตรดิตถ์

๑. โรงเรียนอุตรดิตถ์	โรงเรียนรัฐบาล	สหศึกษา X ชายล้วน
๒. โรงเรียนอุตรดิตถ์ครูณี	โรงเรียนรัฐบาล	หญิงล้วน

จังหวัดเชียงใหม่

๑. โรงเรียนบุพราจะวิทยาลัย	โรงเรียนรัฐบาล	ชายล้วน
๒. โรงเรียนสตรีวิทย์โนทัยพาศน์	โรงเรียนรัฐบาล	หญิงล้วน
๓. โรงเรียนปริมสร้อยชลวิทยาลัย	โรงเรียนราษฎร์	สหศึกษา
๔. โรงเรียนเรขียาเจลีวิทยาลัย	โรงเรียนราษฎร์	หญิงล้วน
๕. โรงเรียนถนาราวีวิทยาลัย	โรงเรียนราษฎร์	หญิงล้วน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อตกลงเบื้องต้นทั้งหมด ๓ ข้อ

๑. คณะนสอได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นคณะที่เชื่อถือได้ เพราะเป็นคณะที่โรงเรียนต่าง ๆ ใ้ใช้เป็นเกณฑ์ ในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และปีที่ ๕ ในโรงเรียนนั้น
๒. คณะนสอได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้มาตรฐานเกือบดีและให้เป็นที่ปรึกษาวิทยุระดับนอกความสามารถในการเรียนของแต่ละคนได้

๓. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียนแต่ละคนจัดจากรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน

สนมศึกษาในกาารวิจัย.

๑. นักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกันจะจัดระดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน
๒. นักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกันจะจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน
๓. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง จะจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน
๔. นักเรียนที่อยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ กับนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จะจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน

คำจำกัดความ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หมายถึงนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๑ และเป็นนักเรียนที่มาจากโรงเรียนชายล้วน โรงเรียนหญิงล้วน โรงเรียนสหศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองของจังหวัดนั้น ๆ และเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนั้น ๆ ด้วย

ภาคเหนือ หมายถึงภาคเหนือตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ภาคเหนือในการวิจัยครั้งนี้จะ ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัด

เพชรบูรณ์ จังหวัดตาก จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดแพร่
จังหวัดน่าน จังหวัดน่านของสอง จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ และ
จังหวัดเชียงราย

และในภาคเหนือมีผู้อยู่จับแมลงดกเป็นภาคย่อย ๆ ในภาคเหนือเป็น ๒ ภาค ใน
การแบ่งครั้งนี้ แบ่งโดยคำนึงถึงอาชีพของประชากร ลักษณะที่ตั้งของจังหวัดด้วย ขนบ
ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมและภาษาท้องถิ่น ภาคเหนือ ภาคแรกมีผู้อยู่จับแมลงโดย
ปักเขาจังหวัดที่อยู่มริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีอาชีพหลักได้แก่ ทำยา เพาะปลูก
ภาษาท้องถิ่นแตกต่างกัน ภาคที่สองของภาคเหนือ จังหวัดเหล่านี้ได้แก่ จังหวัด
นครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัด
สุโขทัยและจังหวัดพิษณุโลก ส่วนภาคเหนือภาคที่สองจะเป็นจังหวัดอยู่ถัดจากจังหวัด
เหล่านี้ขึ้นไป อาชีพมีหลายอย่าง ทำยา ทำไร่ ทำป่าไม้ ผาของป่า ภาษาท้องถิ่น
ขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกันกับภาคเหนือภาคแรก จังหวัดเหล่านี้ได้แก่ จังหวัด
อุดรธานี จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน
จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

๑. คุณประโยชน์ของอาชีพ (Usefulness) หมายถึงกิจกรรมที่ดำเนินใน
อาชีพนั้นให้ประโยชน์หรือบริการต่อส่วนรวม หรือเป็นที่ต้องการของประเทศชาติมาก
กว่าอาชีพอื่น ๆ

๒. คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) หมายถึงผลอันเกิดจากการ
ประกอบอาชีพที่มีต่อเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือระดับรายได้หรือ
ระดับเงินเดือน

๓. คุณค่าทางสังคม (Social Value) หมายถึงเกียรติยศชื่อเสียง และ
การได้รับการยกย่องนับถือในสังคม

๔. ความสามารถในการเรียน (Academic Ability) หมายถึงระดับสติปัญญาที่นักเรียนประเมินตนเองได้แก่ตนเอง และหมายถึงระดับคะแนนเฉลี่ยโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมีมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ของนักเรียน.

๕. โอกาสก้าวหน้าในการงาน (Professional Growth) หมายถึงแนวทางที่จะขยายกิจการได้ก้าวหน้า หรือ เลื่อนตำแหน่งการงานสูงขึ้นเรื่อย ๆ ไป โดยไม่มีขอบเขต

๖. ความมุ่งหวังของครอบครัว (Family Expectation) หมายถึงความต้องการของบิดามารดา หรือ ผู้ใกล้ชิดที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ

๗. การถือคนตามอย่างในอาชีพ (Occupational Identification) หมายถึงการยอมรับและเอาอย่างอาชีพของบุคคลที่รักใคร่ นับถือ หรือยกย่องโดยสมัครใจ.